

IERLAND

Ierland, officieel Republiek Ierland, heeft een bewogen geschiedenis achter de rug alvorens het in 1948 een onafhankelijke republiek werd. De geschiedenis begint eigenlijk met de komst van de Kelten vanaf de 5^e eeuw v.Chr. Toen Sint Patrick het land bezocht, slaagde hij er vanaf 432 in heel Ierland te bekeren tot het katholieke geloof, waarbij veel kerken en kloosters werden gesticht. In de 9^e eeuw drongen de Noormannen Ierland binnen en in de 12^e eeuw de Anglo-Normandiërs, wat het begin was van acht eeuwen Engelse overheersing.

Het verzet tegen de Engelsen leidde in 1921 tot een verdrag en de oprichting van de Ierse Vrijstaat binnen het Britse Gemenebest, waarbij het (protestantse) noorden Brits bleef. In 1949 werd de Republiek Ierland uitgeroepen, die in 1973 lid van de Europese Unie werd.

De Republiek Ierland heeft ca. 5 miljoen inwoners, waarvan de meerderheid (95%) rooms-katholiek is. Dat is ook te zien aan de overweldigende meerderheid van (Keltische) kruisen op de begraafplaatsen.

reilig = begraafplaats

DUBLIN

Dublin (*Baile Átha Cliath*) is de hoofdstad van Ierland met ca. een half miljoen inwoners, de agglomeratie Groot-Dublin heeft er 1,8 miljoen. Omdat in Ierland dezelfde *Burial Acts* als in Groot-Brittannië gelden, zijn er weinig begraafplaatsen geruimd, hetgeen betekent dat er in en rond Dublin nu nog zo'n 200 begraafplaatsen (*cemeteries, burial grounds, churchyards & bu-*

rial churches) zijn, waarvan de overgrote meerderheid niet meer in gebruik is.

De kleinste begraafplaats is **Chaloner's Corner** in een hoekje van het Trinity College, waar vanaf 1613 enkele professoren zijn begraven.

Met 630 m² is de **Hughenot Cemetery** uit 1693 de op één na kleinste begraafplaats. En de grootste van Ierland is Glasnevin Cemetery.

Trinity College - Chaloner's Corner

Hughenot Cemetery

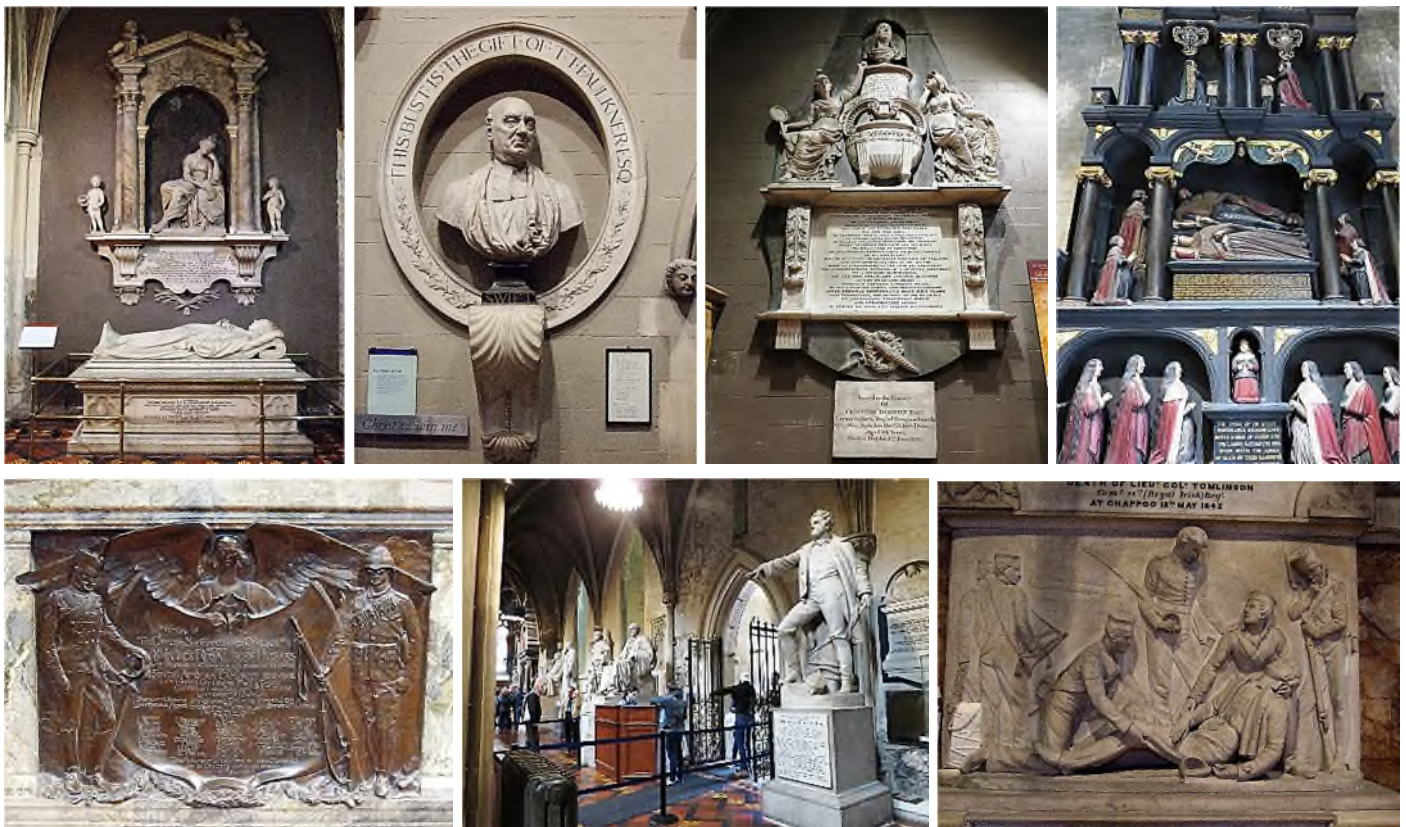
CHRIST CHURCH CATHEDRAL & SAINT PATRICK'S CATHEDRAL

De Christ Church Cathedral is de oudste van de twee kathedralen van de *Church of Ireland* in Dublin. Er bevinden zich in de bovenkerk een aantal graftombes en in de crypte staan ook nog een aantal grafmonumenten.

Maar dé begraafkerk van Dublin is de St. Patrick's Cathedral, waar alle muren zijn volgehangen met zo'n 200 epitafen in allerlei soorten en maten, van koperen platen tot sculpturen tot enorme reliëfs met oorlogstaferelen.

Christ Church Cathedral

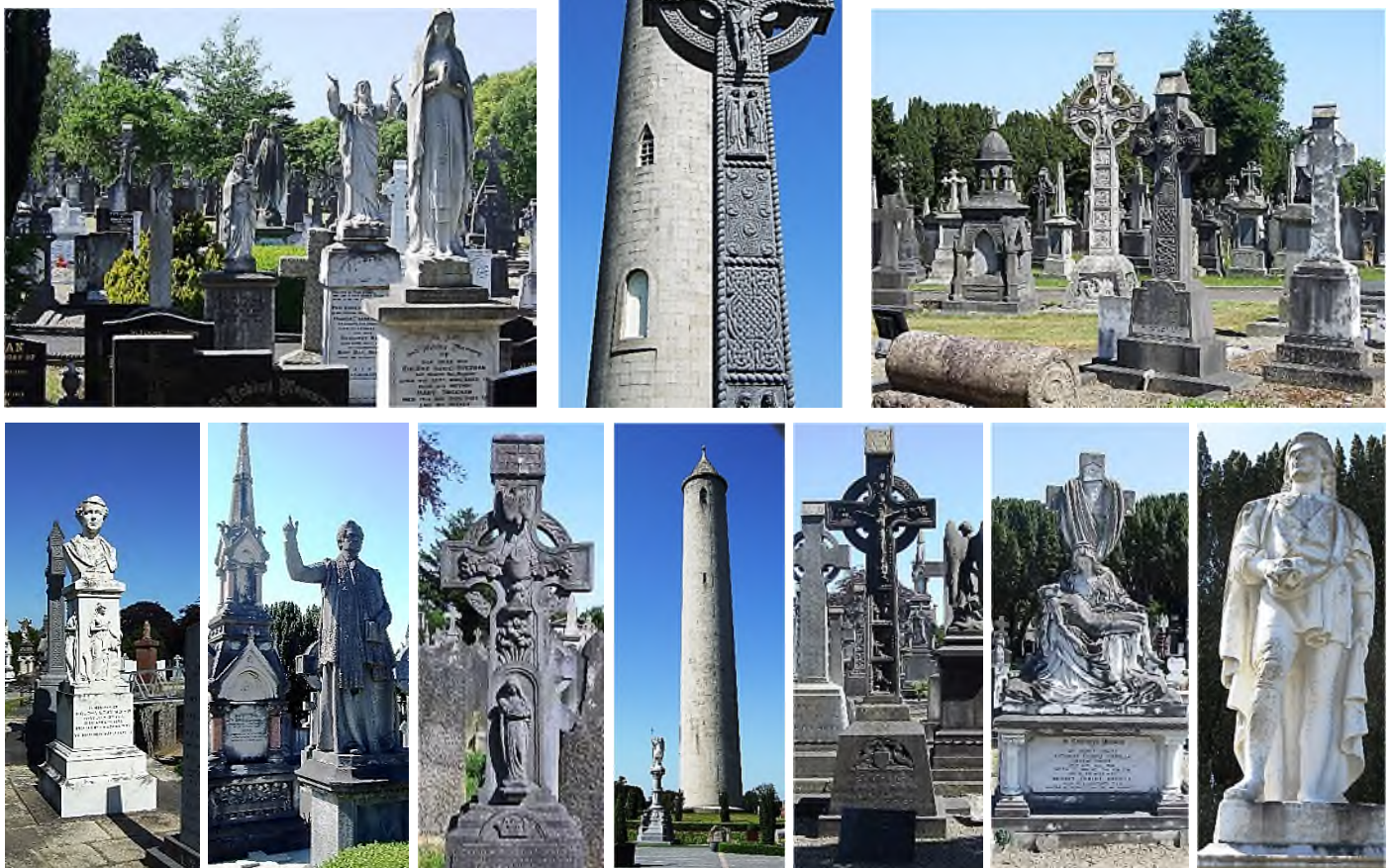

Saint Patrick's Cathedral

GLASNEVIN CEMETERY

Glasnevin Cemetery in Dublin stamt uit 1832 en is de grootste begraafplaats (50 ha) in Ierland. Onder de 1.2 miljoen begravenen bevinden zich de groten van Ierland, die hielpen Ierland tot een onafhankelijke natie te maken. De heldenverering komt het meest tot ui-

ting in de 55 meter hoge Round Tower boven de grafkelder van Daniel O'Connell (1775-1847), 'The Liberator'. Kenmerkend voor de begraafplaats zijn de vele Keltische kruisen en heiligenbeelden. Op de begraafplaats staat sinds 2010 ook een uitvaartmuseum.

PREHISTORIE

Brú na Bóinne : Newgrange

50 km ten noorden van Dublin ligt het *Brú na Bóinne*-complex, een aantal prehistorische langgraven, waarvan Newgrange het bekendst is: 5200 jaar oud, ouder dan de piramiden van Egypte of Stonehenge. Het werd gebouwd door boeren in de steentijd, de heuvel is 85 meter in

diameter en 13,5 meter hoog. Een passage van 18 meter leidt naar een kamer met drie nissen, waar in de vijf dagen rond de midwinternacht op 21 december een lichtstraal de tombe binnenvalt en 15 minuten de middelste nis verlicht.

Dublin - National Museum Archaeology: veenlijken

In het Nationaal Museum voor Archeologie in Dublin, een prachtig gebouw in Victoriaanse Palladiaanse stijl, liggen op de afdeling *Kingship and Sacrifice* vier veenlijken (*bog bodies*) of de-

len daarvan uit de IJertijd. Het uitgangspunt van de tentoonstelling is de theorie dat mensenoffers in het veen waren gerelateerd aan rituelen rond het koningschap in de IJertijd.

Gallagh Man 400-200 BC

Oldgroghan Man 362-174 BC - Clonycavan Man 392-201 BC

Baronstown West Man 200-400 AD

MIDDELEEUWEN : MONASTIC SITES

Toen Europa na de val van het West-Romeinse Rijk in 480 en de Grote Volksverhuizing op zijn grondvesten schudde, kon zich in Ierland ongestoord een uniek Iers christendom ontwikkelen, waarin kloosters een belangrijke rol speelden als centra van geloof, cultuur en opvoeding.

Een *monastic site* was een klooster'dorp' met als centrum klooster, kerk(en) en kerkhof met *Round Tower* en *Highcross*. Ierland was er destijds mee bezaaid. Nu zijn de kloostercomplexen voornamelijk ruïnes, maar de begraafplaatsen zijn meestal nog in gebruik.

Round Tower

De *Round Tower* is een Iers verschijnsel, een losstaande smalle ronde hoge toren, soms tot 35 meter hoog. Ze werden in de 10^e tot 12^e eeuw altijd op een abdijcomplex gebouwd. Van de 100 oorspronkelijke torens bestaan er nog 73, in allerlei staten, van stompje tot complete toren. Over hun functie verschillen de meningen: klokkentoren, wachttorens ten tijde van de invasie van de Vikingen, een baken voor de pelgrims en/of een dodenlantaarn, die de zielen van de overledenen de weg naar de hemel wijst.

High Cross

Het *High Cross* is een uniek en fascinerend Iers verschijnsel, dat stamt uit de 7^e tot en met de 12^e eeuw. Ze stonden voornamelijk op de abdijcomplexen. Vooral de 9^e en 10^e eeuw zijn interessant, het is de periode van het *Scriptural High Cross*. Het is een Keltisch kruis, de samenvoeging van het christelijk kruis met het heidense zonnewiel, waarop aan alle vier zijden Bijbelse taferelen zijn afgebeeld. Ze vormden de 'stripverhalen' over de Bijbel, zoals die op het continent werden 'verteld' in de kerkportalen van de kathedralen.

Glendalough

De *monastic site* in Glendalough werd in de 6^e eeuw gesticht door St. Kevin († 618). De meeste bouwwerken (nu ruïnes) in het kloostercomplex stammen uit de 10^e-12^e eeuw en bestaan uit een *Round Tower* (30 m), het eenvoudige St. Kevin's *High Cross* uit de 8^e eeuw, een kathedraal, *St. Kevin's Kitchen* (zo aangeduid, omdat de kapel een rond torentje als een schoorsteen heeft), *St. Mary's Church* en overal tussendoor de begraafplaats met het *Priest's House*, waarin lokale geestelijken werden begraven.

Round Tower

St. Kevin's Cross

St. Kevin's Kitchen

Muiredach's Cross - oostzijde

Round Tower

Monasterboice

Monasterboice werd in de 5^e eeuw door Sint Buithe († 521) gesticht. De ruïnes van het middeleeuwse kloostercomplex liggen op de begraafplaats en bestaan uit twee kerken, een *Round Tower* (28 m) zonder dak en drie *High Crosses* uit de 10e eeuw met afbeeldingen van tafereelen uit het Oude en Nieuwe Testament: *Muiredach's Cross* (5,5 m), dat geldt als het mooiste Keltische kruis van Ierland, *North Cross* met 7 m één van de hoogste kruizen en *West Cross* (3 m). De begraafplaats is nog steeds in gebruik.

Muiredach's Cross - westzijde

North Cross

West Cros

Round Tower

Kells

Kells werd gesticht door St. Columba ca. 550, maar beleefde zijn hoogtepunt na 806, toen monniken uit Iona er hun toevlucht zochten en er misschien het *Book of Kells* maakten.

Van de abdij rest niets, op het kerkhof staat nu een sobere 18^e eeuwse kerk. Wat wel rest zijn de *Round Tower* (26 m) zonder kap uit de 10^e eeuw en drie *High Crosses* uit de 9^e en 10^e eeuw: *Cross of St. Patrick & St. Columba* (South), *Ruined Cross* (West) en *Unfinished Cross* (East). Een vierde kruis staat in het stadje Kells (*Market Cross*).

18^e eeuwse kerktoren

St. Patrick & St. Columba Cross

Ruined Cross

Unfinished Cross

Rock of Cashel

De 60 m hoge Rock of Cashel was vanaf de 4^e eeuw de zetel van koningen, maar werd in de 12^e eeuw aan de kerk geschonken. Binnen de geheel ommuurde Rock bevinden zich nog een *Round Tower* (28 m) uit de 10^e eeuw, een stompje van *St. Patrick's High Cross* (12^e eeuw), de Romaanse *King Cormac's Chapel* (1134), de gotische *St. Patrick's Cathedral* (1270) en de *Hall of the Vicars Choral* (15^e eeuw). Rond de gebouwen ligt het kerkhof met een groot aantal Keltische kruisen, oa. het kapotte *O'Scully Monument* (1867).

Round Tower

St. Patrick's High Cross

Rock of Cashel

O'Scully Monument

St. Patrick's Cathedral

O'Rourke Round Tower (19 m) 1124

McCarthy's Round Tower (18m) 1160

Clonmacnoise

Deze *Monastic site* werd in 544 door St. Ciarán aan de Shannon gesticht en groeide in de 8^e-12^e eeuw uit tot een belangrijk centrum van religie, wetenschap, vakmanschap en handel. Na aanvallen en verwoestingen door Vikingen, Noormannen en Engelsen, bevat het terrein nu de ruïnes van een kathedraal, zeven kerken, twee *Round Towers*, drie *High Crosses* en veel vroeg-christelijke grafzerken. Eens was het complex omringd door huizen en straten van ambachtslieden en boeren en woonden er ca. 2.000 mensen.

Cross of the Scriptures (ca. 900)

South Cross (ca. 900)

North Cross (ca. 800)

Clonmacnoise - monastic site

MONASTIC HOUSES : ABBEY, MONASTERY, FRIARY, PRIORY, PRECEPTORY, ORATORY

Naast de *monastic sites*, 'kloosterdorpen', zijn er ook nog zeer veel 'losse' monastieke gebouwen. In heel Ierland (Republiek + Noord Ierland) zijn vanaf het begin van het christendom iets meer dan 1500 monastieke gebouwen gesticht. Vele daarvan zijn verdwenen, maar de meeste zijn nog aanwezig als ruïnes. Slechts 35 hebben nog een monastieke functie.

Het is niet ongewoon, dat rond en zelfs binnen de kloosterruïnes een begraafplaats ligt. Enkele

voorbeelden: in Kilcooley Abbey, die slechts wandend door hoog gras te bereiken is, zijn alleen in het interieur een aantal graftombes en grafzerken aanwezig; in Jerpoint Abbey bevinden zich zowel binnen als buiten de abdijruïne graftekens; rond Muckross Abbey ligt een begraafplaats en in de ruïne zijn enkele graftombes te zien; Kilfenora Cathedral, gesticht als Abbey, had vroeger zeven *High Crosses*, nu nog vijf en naast de kathedraal ligt een kerkhof.

Gortnahoe (Co. Tipperary) - Kilcooley Abbey

Kilcooley Abbey

tombe met ridder en apostel-pleuranten

recht op gezette grafzerken

Thomastown (Co. Kilkenny) - Jerpoint Abbey

Jerpoint Abbey - exterieur

Jerpoint Abbey - interieur

Killarney (Co. Kerry) - Muckross Abbey

Muckross Abbey - interieur

Muckross Abbey - exterieur

Kilfenora (Co. Clare) - St. Fachnan's Cathedral

Doorty Cross

North Cross

South Cross

East Cross

West Cross

Kilfenora - High Crosses (12^e eeuw)

Kilfenora - cathedral & churchyard

IRISH CEMETERIES & CHURCHYARDS

Naast de vele begraafplaatsen bij kloosterruïnes zijn er ook nog 'gewone' begraafplaatsen in Ierland. Grijs en verweerd is over het algemeen het beeld van een Ierse begraafplaats, maar

hier en daar is ook hier de globalisering te zien in de zwartgranieten stèles. Het meest voorkomende grafteken, ook als het om recente graven gaat, is het Keltisch kruis.

Kenmare : Old Kenmare Graveyard

Het nationale trauma van Ierland is nog steeds de *Great Famine* (1845-1849), de Ierse hongersnood, toen vanwege mislukte aardappeloogsten meer dan 1 miljoen Ieren stierven en miljoenen anderen naar o.a. Amerika emigreerden. In 1840 telde Ierland 8 miljoen inwoners,

in 1900 ca. 3,5 miljoen en nu ca. 5 miljoen. Op veel begraafplaatsen zijn nog *plots*, waarin destijds de doden in massagraven werden begraven. In Kenmare (Co. Kerry) is op het Old Kenmare Graveyard zo'n *Famine Plot* te zien, waar ca. 5000 hongerdoden zijn begraven.

Greystones : Redford Cemetery 'The Grove'

In Greystones (Co. Wicklow) ligt op het Redford Cemetery 'The Grove' het familiegraf van Marten Toonder (1912-2005), striptekenaar en

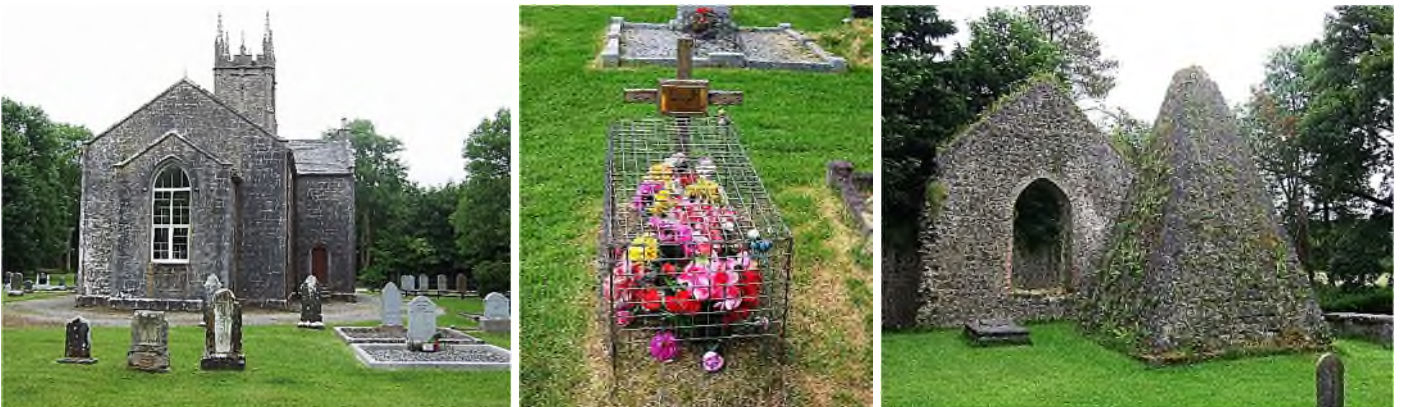
schrijver van o.a. de Bommel en Tom Poesverhalen. In het graf met twee Keltische kruisen, liggen acht familieleden begraven.

Gortnahoe - Kilcooley : Parish Churchyard

In de buurt van Kilcooley Abbey ligt op het terrein van Kilcooley Estate de parochiekerk met rondom een kerkhof. De flora op veel graven wordt tegen konijnen beschermd met kooicon-

structies. Bezijden het kerkhof staat een piramide-mausoleum, waarin zich zeven kisten met leden van de Barkerfamilie bevinden, de oorspronkelijke bewoners van het Estate.

Clonmacnoise : Cemetery

Achter de oude *monastic* site van Clonmacnoise (Co. Offaly), waarbinnen zich ook veel (oude) graven bevinden, ligt de (nieuwe) begraafplaats.

